

Linnéuniversitetet

Kalmar Växjö

Kandidatuppsats

Hinduiska festivaler i en svensk kontext

*En kvalitativ intervjustudie om hur de hinduiska
festivalerna Navarātri och Divali firas i Sverige*

Författare: Tuva Nilsson

Handledare: Johan Adetorp

Examinator: Stefan Arvidsson

Termin: VT22

Ämne: Religionsvetenskap

Nivå: Grundnivå

Kurskod: 2RKÄ2E

Linnéuniversitetet
Kalmar Växjö

Abstract

This present study describes how two of the most popular Hindu festivals, Navarātri and Diwali, are celebrated in Sweden. With the help of six qualitative interviews with members of Hindu organization active in Sweden. The results shows that the festivals, Navarātri and Diwali, are celebrated in Sweden but a couple of adjustments have been made to the Swedish context. These adaptations concern the time aspect, the extent to which pūjā is performed, how statues are used and how to prepare for the celebration. The adjustments made in the Swedish context depend on the material and structural resources available in Sweden. The results also shows that the celebration of the festivals are important for the diaspora hindus that lives in Sweden. The festivals honor the values that Hinduism are based on therefore the festivals are important for the diaspora hindus.

Nyckelord

Hinduism, diasporahinduism, festivaler, Navarātri, Divali

Tack

Jag vill rikta ett stort tack till alla informanter som ställt upp på intervjuer, utan er hade studien inte gått att genomföra. Jag vill också rikta ett stort tack till Johan Adetorp för god handledning och stöttning under arbetets gång.

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	<i>Introduktion</i>	1
1.2	<i>Tidigare forskning</i>	2
1.2.1	Sveriges kontakt med hinduismen	2
1.2.2	Hinduiska organisationer och tempel i Sverige	3
1.2.3	Hinduismens funktion och betydelse i diasporan	4
1.3	<i>Syfte</i>	5
1.4	<i>Frågeställningar</i>	5
1.5	<i>Disposition</i>	5
1.6	<i>Didaktisk relevans</i>	6
2	Metod och teoretiska utgångspunkter	7
2.1	<i>Metod/Material</i>	7
2.2	<i>Teoretiska utgångspunkter</i>	8
2.2.1	Deprivationsteorin	8
2.2.2	Historisk materialism	8
3	Bakgrund	9
3.1	<i>Navarātri</i>	10
3.1.1	Tidsanpassning	10
3.1.2	Pūjā	11
3.1.3	Statyer	11
3.2	<i>Divali</i>	11
3.2.1	Tidsanpassning	12
3.2.2	Pūjā	12
3.2.3	Förberedelser	12
4	Resultatredovisning	13
4.1	<i>Navarātri</i>	13
4.1.1	Tidsanpassning	13

4.1.2	Pūjā	14
4.1.1	Statyer	15
4.2	<i>Divali</i>	16
4.2.1	Tidsanpassning	16
4.2.2	Pūjā	17
4.2.3	Förberedelser	18
4.3	<i>Betydelsen av firandet i diasporan</i>	19
5	Slutsats/diskussion	20
5.1	<i>Firandet av festivaler i Sverige</i>	20
5.2	<i>Anpassningar</i>	22
5.3	<i>Firandets betydelse</i>	24
5.4	<i>Förslag på vidare forskning</i>	26
6	Referenser	27
7	Bilagor	28
7.1	<i>Bilaga 1 – Informationsbrev</i>	28
7.2	<i>Bilaga 2 – Intervjuguide</i>	29

1 Inledning

1.1 Introduktion

Hinduismen räknas till en av världsreligionerna och är den största religionen i Sydasien och den tredje största i världen efter kristendomen och islam. Omkring 900 miljoner av Indiens befolkning identifierar sig med någon form av hinduism. Fyrtio miljoner hinduer beräknas leva i övriga delar av Sydasien och tio miljoner hinduer lever i andra delar av världen (Sardella 2008, s. 271). Hinduismen kan ses som något av en särart i jämförelse med övriga världsreligioner och behöver nödvändigtvis inte betraktas som en enskild religion utan snarare en samling av olika läror (Rosén-Hockersmith 2015, s.143). Utmärkande för hinduismen är dess fullspäckade festivalkalender, under årets tolv månader inträffar hela tretton festivaler. Det är således vida känt att den hinduiska kalendern består av en hel del olika festivaler och varje festival är starkt kopplad till olika ritualer, sånger, berättelser och maträtter (Flueckiger 2015, s.123). De två största och populäraste festivalerna är Navarātri och Divali. Dessa festivaler firas i hela Indien men utövandet varierar beroende på vart i landet man befinner sig. Andra festivaler firas inte i lika hög utsträckning och är inte lika kända för omvärlden. De hinduiska festivalerna har olika bakomliggande betydelse, vissa firas för att markera födelsen av en gud eller gudinna eller giftermål mellan gudar och gudinnor. Andra festivaler firas för att uppmärksamma och minnas olika mytologiska berättelser (Flueckiger 2015, s.125).

Sverige har genom åren fått en hinduisk befolkning främst genom migration från Sydasien. Den första stora våg av indisk migration skedde redan under 1970-talet då en större grupp av indier migrerade till Sverige i syfte av att arbeta eller studera. Men redan innan dess hade Sverige kommit i kontakt med hinduismen då främst genom mission. Den första vågen av indisk migration till Sverige gav upphov till att hinduismens etablissemang i Sverige startade. Migration från Indien och Sydasien har därefter fortsatt och den hinduiska befolkning har genom detta växt sig stark i Sverige (Myrvold 2012, s.2). Den indiska migrationen till Sverige har senare gett upphov till att hinduiska församlingar, organisationer och tempel inrättats i landet (Rosén-Hockersmith 2015, s.162). Firandet av de hinduiska festivalerna fortsätter även i Sverige, vilket är betydelsefullt för diasporahinduernas religionsutövning. Många delar av festivalfirandet fortsätter i diasporan medan andra delar tars bort eller anpassas till den svenska kontexten.

I föreliggande studie undersöks hur de hinduiska festivalerna Navarātri och Divali firas i den svenska kontexten och vilken betydelse firandet tillskrivs i diasporan. Det empiriska material som ligger till grund för denna studie har framkommit genom intervjuer med informanter som är aktiva i olika hinduiska organisationer som bedriver sin verksamhet i Sverige. Materialet har därefter analyserats tillsammans med tidigare forskning och de teoretiska utgångspunkter som ligger till grund för denna studie.

1.2 Tidigare forskning

Majoriteten av den forskning som bedrivits gällande diasporahinduer och diasporahinduismen i Sverige rör dess etablissemang, inrättandet av hinduiska organisationer, församlingar och tempel samt diasporahinduismens funktion och betydelse i Sverige. Föreliggande studie fokusera på hur firandet av de två största och populäraste hinduiska festivalerna, Navarātri och Divali, firas i Sverige samt vilken betydelse firandet av de religiösa festivalerna tillskrivs av de diasporahinduer som lever i Sverige.

1.2.1 Sveriges kontakt med hinduismen

Kristina Myrvold, professor i religionshistoria har ägnat delar av sin forskning åt att studera indisk migration till Sverige och redogör i rapporten *Swedish Case Study: Indian Migration and Population in Sweden* (2012) för hur indiers migration till Sverige har sett ut ur ett historiskt perspektiv.

Sveriges första kontakt med Indien går långt tillbaka i tiden, den första kontakten med Indien och därmed hinduismen kan spåras tillbaka till omkring 400 år sedan. Då främst genom upptäcktsresor och mission från Indien till Sverige (Myrvold 2012, s.1). Däremot har ingen registrerad data som uppger kvantiteten av den indiska befolkningen i Sverige anträffats förens år 1968. Den första stora vågen av indisk migration till Sverige ägde rum under början av 1970-talet då flertalet indiska män etablerade sig i Sverige i syfte att arbeta och studera. Den indiska migrationen till Sverige fortsätter under 1970-talet, detta med anledningen av utvisningen av asiater från Uganda under Idi-Amin regimen (2012, s.2). Majoriteten av denna grupp som migrerar till Sverige från Uganda under 1970-talet identifierade sig som hinduer, men inkluderar även sikher och muslimer. Under 1990-talet anländer nästa stora våg av indier som har tvingats fly från inbördeskriget i Afghanistan, även denna grupp består främst av hinduer men även sikher räknas till gruppen (2012, s.3). Under 2000-talets första årtionde har den indiska befolkningen i Sverige nästan fördubblats. Anledningen till detta är att familjer till de indier som redan etablerats i Sverige valt att göra samma resa. En större våg av indier

som kommit till Sverige för att studera och arbeta i landet har också etablerats i Sverige under 2000-talets första årtionde (2012, s.3).

Ferdinando Sardella, docent i religionshistoria och hinduism har även han identifierat den indiska befolkningens migration till Sverige med fokus på hinduer. I boken *Handbook of Hinduism in Europe* (2020) redogör Sardella för fyra kategorier av diasporahinduer som under tid etablerats i Sverige. Den första kategorin av diasporahinduer som etablerats i Sverige sker redan under 1950- och 1960-talen. Denna grupp av diasporahinduer består av välutbildade individer som har kommit till Sverige i syfte av att arbeta eller studera. Den andra kategorin som Sardella redogör för är de ugandaasiater som utvisats från Idi-Amin regimen i Uganda. Denna grupp har utvisats från Uganda med anledning av sin etnicitet och religiositet. Majoriteten av denna grupp består av hinduer. Den tredje grupp som etablerats i Sverige är de tamiler som under tvång fått fly från inbördeskriget i Sri Lanka. Den fjärde och sista grupp som Sardella presenterar är snarlik den första och inkluderar välutbildade ingenjörer och teknologer som kommit till Sverige för att arbeta. I denna grupp innefattas även studenter som kommit till landet i syfte av att studera. Gruppen har till en början etablerats i Sverige temporärt för att senare göra Sverige till sitt permanenta hem (Sardella 2020, s.1469).

1.2.2 Hinduiska organisationer och tempel i Sverige

Eva Rosén-Hockersmith, fil. Dr i religionshistoria har ägnat delar av sin forskning åt att studera hur inrättandet av hinduiska organisationer och tempel har sett ut historiskt sett i Sverige. I boken *Det mångreligiösa Sverige: ett landskap i förändring* (2015) beskriver Rosén-Hockersmith denna process.

Diasporahinduismen har studerats i både USA och Storbritannien och utifrån den forskning som gjorts går det att konstatera att etablerandet av hinduiska gemenskaper och tempel följer en tre- eller ibland fyrastegs process. Denna process går såväl att applicera i den svenska kontexten. Det första steget i denna etableringsprocess av hinduiska gemenskaper består av religionsutövning i hemmet snarare än i offentligheten. I detta första skede finns i regel en avsaknad av den kollektiva religionsutövningen hos diasporahinduer. Snarare är det vanligt förekommande att familjer som identifierar sig med samma eller tämligen lik religionsuppfattning utför gemensamma ceremonier och firar högtider tillsammans i det egna hemmet. Under detta första steg i etableringsprocessen bildas vanligtvis föreningar som förenar diasporahinduerna utifrån den kulturella och etniska identiteten (2015, s.162). När

dessa grupper vuxit sig större och migrationen till diasporan behållits stabil över en tid påbörjas det andra steget i etableringsprocessen. Under detta steg etableras tempel och övriga församlingslokaler som är gemensamma för de kulturella föreningar som bildats i det första skedet. Detta steg är betydelsefullt för den kommande generationen av diasporahinduer. Tempel har således en viktig funktion för förutsättningen att den kommande generationen ska integreras i de hinduiska traditioner och det hinduiska rituella och religiösa livet (2015, s.162). De två sista stegen i denna process löper ofta parallellt med varandra och integreras tillsammans. Denna del av processen innebär att grupperingarna som bildats under tidigare skeden antingen splittras eller växer sig starkare och integreras i det svenska samhället. De grupper som växt sig starkare och förblir aktiva markerar ofta sin egen grupps gemenskap genom att bilda egna tempel som betonar gruppens särart. Under de två sista stegen i etableringsprocessen skapas även gemensamma plattformar som skapar förutsättningar för de hinduer som lever i diasporan att komma i kontakt med majoritetssamhället (2015, s.163).

1.2.3 Hinduismens funktion och betydelse i diasporan

Religionsvetaren Knut Jacobsen har ägnat sin forskning åt att undersöka diasporahinduismens betydelse och funktion i Norge, denna forskning är således även relevant i den svenska kontexten då den fokuserar på religionens betydelse i diasporan. I sitt kapitel i boken *South Asians in the Diaspora: Histories and Religious Traditions* (2004) redogör Jacobsen för hinduismens betydelse i diasporan.

Att utöva hinduismen i diasporan anses som betydelsefullt för diasporahinduer då religionsutövningen i diasporan fyller en funktion av att bevara det kulturella och religiösa arv som diasporahinduerna bär med sig från sitt hemland och från sina förfäder. De kulturella och religiösa traditioner som hinduismen bygger på ges således en annan funktion i diasporan (Jacobsen 2004, s.137). Religionsutövningen i diasporan fyller i flertal fall funktionen av att just bevara dessa traditioner. Även tempel tillskrivs en viktig funktion i diasporan då tempel bildar en central institution som syftar till att främja bevarandet av det kulturella och religiösa arvet i diasporan (2004, s.138).

Eva Rosén-Hockersmith, fil. Dr i religionshistoria har även hon studerat religionens betydelse i diasporan. I boken *Det mångreligiösa Sverige: ett landskap i förändring* (2015) redogör Rosén-Hockersmith för hinduismens betydelse i diasporan. Mycket av hinduismens religiösa liv bevaras oförändrat i diasporan men det finns också stora delar av det religiösa livet som anpassas, utökas eller tas bort (Rosén-Hockersmith 2015, s.179).

Vidare redogör Rosén-Hockersmith (2015) också för hur det religiösa livet förändras i diasporan. Tempeltjänster utförs nästan identiskt i diasporan som i Indien. Den skillnad som kan identifieras gällande tempeltjänster i diasporan är i vilken mängd pūjā utförs, detta beror på att en del av de resurser som krävs för att utföra pūjā kan vara svårtillgängliga i diasporan. En annan skillnad av betydelse är att den huvudsakliga tempeltjänsten förflyttas till veckoslutet för att anpassas till den svenska vardagen. Något som ges större utrymme vid tempeltjänster i diasporan är hymner då dessa utförs på originalspråket och inte på landets språk vilket är betydande för att stärka samhörigheten bland de hinduer som lever i diasporan. Den kollektiva dyrkan får också en starkare ställning för hinduer som lever i diasporan då detta också är en faktor som stärker samhörigheten bland diasporahinduer (Rosén-Hockersmith 2015, s.179).

1.3 Syfte

Syftet med denna studie är utforska diasporahinduismen i Sverige med avgränsning till firandet av de två största hinduiska festivalerna Navarātri och Divali. Genom att studera hur dessa festivaler firas i Sverige och därefter ställa detta i perspektiv till hur firandet ser ut i Indien kan man dra slutsatser om vilka anpassningar som gjorts till den svenska kontexten. Syftet är också att ta reda på vilken betydelse firandet tillskrivs av de diasporahinduer som lever i Sverige.

1.4 Frågeställningar

För att konkretisera studiens syfte har följande frågeställningar utformats:

- Hur firas de hinduiska festivalerna Navarātri och Divali i den svenska kontexten?
- Varför har festivalfirandet anpassats till den svenska kontexten?
- Varför är det av betydelse för diasporahinduer att firandet av de hinduiska festivalerna fortsätter i den svenska kontexten?

1.5 Disposition

I föreliggande studie presenteras först den tidigare forskning som bedrivits gällande diasporahinduer och diasporahinduismen i Sverige. Därefter presenteras den metod samt de teoretiska utgångspunkter som föreliggande studie bygger på. Vidare följer ett bakgrundskapitel där firandet av hinduiska festivaler i den indiska kontexten presenteras. Därefter presenteras det empiriska material som beskriver firandet av hinduiska festivaler i

den svenska kontexten. Slutligen följer en diskussion innehållande de slutsatser som framkommit under studien gång samt förslag till vidare forskning.

1.6 Didaktisk relevans

Att studera hur firande av de hinduiska festivalerna Navarātri och Divali ser ut i en svensk kontext och vilken betydelse firandet tillskrivs i diasporan har även en didaktisk relevans utifrån ämnes- och kursplanerna för religionskunskapsämnet i gymnasieskolan. I ämnets syfte återger Skolverket att undervisningen i religionskunskap medverkar för en öppenhet vad gäller människors olika livsvillkor samt ge möjligheten för elever att skaffa sig kunskap vad gäller levnadssituationen i ett samhälle format av mångfald (Skolverket, 2011). Denna studie blir genom detta relevant eftersom studien fokuserar på hur hinduer lever och firar festivaler i det svenska samhället, vilket vilar på mångfald.

Vidare får även studien en didaktisk relevans utifrån kursplanen både för religionskunskap 1 och religionskunskap 2. I det centrala innehållet för kursen religionskunskap 1 återger Skolverket att undervisningen ska beröra följande:

Individens och grupperns identiteter och hur de kan formas i förhållande till religion och livsåskådning utifrån till exempel religiösa skrifter, traditioner, sociala medier samt historiska och nutida händelser.

Skolverket 2011

Utifrån detta utdrag från det centrala innehållet för kursen får studien didaktisk relevans genom att berör hur människors identitet formas utifrån hur firandet av hinduiska festivaler ser ut. Inte minst för studien didaktisk relevans utifrån det centrala innehållet för kursen religionskunskap 2. Skolverket anger att undervisningen ska beröra följande:

Privatreligiositet. Individuella tolkningar av, och uttryck för, religiösa trosuppfattningar i ett samhälle präglad av mångfald.

Skolverket 2011

Med bakgrund till detta utdrag ur det centrala innehållet för kursen får studien en didaktisk relevans genom att beröra hur enskilda människor utövar sin religion. Hur firandet ser ut berör enskilda individers uttryck av hur deras trosuppfattning anpassas till den svenska kontexten, därav utgör studien en didaktisk relevans.

2 Metod och teoretiska utgångspunkter

2.1 Metod/Material

Föreliggande studie bygger på intervjuer gjorda med sex informanter från olika hinduiska samfund som är etablerade och aktiva i Sverige. Intervjuerna har utförts med både medlemmar och individer som tillhör ledningen för samfunden. Kontakten med informanterna skapades dels via samfundens hemsidor där jag kom i kontakt med majoriteten av informanterna. Dels genom tips från informanter på övriga personer som ansågs som lämpliga för intervjuer. Samtliga intervjuer har på grund av rådande omständigheter hållits digitalt via plattformen Zoom. Detta fungerade bra i avseende att vi kunde prata ostört vilket är en viktig faktor för intervjusamtals kvaliteten (Repstad 2007, s.95). Inför varje intervju har jag innan pratat med informanten via telefon för att skapa ett första möte där jag presenterar mig själv och mitt arbete samt att vi gemensamt kommer fram till en tid som var passande för att hålla intervjun. Att skapa en kontakt med informanten lämpar sig väl då syftet med intervjun är att informanten skall bidra med genomtänkta svar snarare än spontana (2007, s. 96). Något som skall tilläggas gällande valet av att utföra intervjuer är att det som framkommit under intervjuerna endast är ett svar på hur den enskilda individen upplever den specifika situationen. Att använda sig av intervjuer tenderar i viss mån att skapa ett individfokus som endast fångar den enskilda personens åsikt. Detta är ingen kritik utan snarare ett faktum som har beaktats i analysen (2007, s.83). Valet av metod föll sig naturligt då intervju är passande om man vill undersöka mänskligt och kulturellt liv, till skillnad från observation där man endast når människans yttre värld kan man i stället genom en intervju ta del av människors inre världar (Fägerborg 2011, s. 96).

Innan intervjuerna hölls utformades en intervjuguide (Se bilaga 2) innehållande ett antal primära frågeställningar samt ett antal tillhörande frågeställningar som användes som uppföljningsfrågor beroende på hur informanten svarade på de primära frågeställningarna. Att använda sig av en intervjuguide är fördelaktigt då den fungerar som ett slags stöd för att föra intervjun framåt i stället för att den skall följas in i minsta detalj (Repstad 2007, s.86). De primära frågeställningarna tenderar att vara väldigt öppna och ger informanten en chans att berätta så öppet som möjligt eftersom syftet med intervjun är just att låta informanten berätta snarare än att jag som intervjuare skall ställa frågor (Fägerborg 2011, s.93).

Samtliga intervjuer som hölls för studiens räkning har spelats in. Det finns en mängd fördelar med att spela in intervjuerna som hålls, den främsta fördelen är att jag kunde ägna min fulla

uppmärksamhet åt informanten i stället för att parallellt med lyssnandet också behöva ta anteckningar. Att spela in underlättar också vid transkriberingen av materialet då man kan lyssna till informantens tonläge, betoningar och andra reaktioner som framkommer under intervjun (Fägerborg 2011, s. 105).

2.2 Teoretiska utgångspunkter

Utifrån det empiriska material som framkommit genom intervjuer kan två teoretiska utgångspunkter ses som relevanta. Eftersom studiens syfte är att studera hur firandet av hinduiska festivaler ser ut samt vilken betydelse det får att firandet fortsätter i diasporan är därför Glocks deprivationsteori och historiska materialism relevant för studien.

2.2.1 Deprivationsteorin

En teoretisk utgångspunkt som ligger till grund för föreliggande studie är Charles Glocks deprivationsteori. Teorin förklarar individers religiösa engagemang genom att tillskriva religionen funktionen av att fungera som ett substitut för individer som upplever sig vara depriverade (Furseth & Repstad 2005, s.152). Teorin bygger på idén om att det religiösa livet och religiöst engagemang skapar en form av kompensation för människor som förefaller att befinna sig i en otillfredsställd situation (2005, s.153). Glock skiljer mellan olika typer av deprivation och kategoriserar deprivation utifrån följande kategorier *Social deprivation*, *organisk deprivation*, *etisk deprivation* och *psykisk deprivation* (2005, s.152).

Föreliggande studie fokuserar på etisk deprivation vilket innebär att individer tenderar att bli religiösa då individers värdesystem ställs i konflikt med samhällets värdesystem (Furseth & Repstad 2005, s.152). I denna studie har deprivationsteorin applicerats och analyserats tillsammans med det empiriska material som framkommit vad gäller den betydelse firandet av de hinduiska festivalerna tillskrivs av diasporahinduer. Detta innebär således att teorin i detta sammanhang ger en förklaring till firandets betydelse i Sverige. I detta avseende förklarar deprivationsteorin att firandet av de religiösa festivalerna är av betydelse då de upprätthåller det värdesystem som finns inbyggda hos de individer som deltar i firandet men också det värdesystem som festivalerna vilar på.

2.2.2 Historisk materialism

En annan teoretisk utgångspunkt som studien bygger på är historisk materialism. Utifrån ett historiematerialistiskt synsätt kan samhället delas upp utifrån tre instanser. Den första som därmed utgör grunden av samhället är de så kallade produktionskrafterna. I denna kategori

ingår verktyg, tekniker och råvaror samt arbetskraften som tillsammans får sin fulla funktion. Nästa instans av samhället är de så kallade produktionsförhållandena, denna instans verkar för att upprätthålla produktionen. Den sista instansen som bygger upp samhället är överbyggnaden vilket består av rättsliga och politiska institutioner (Tosh, 2011, s.123). Detta innebär att människan är förmögen att producera sina egna fysiologiska och materiella medel för att tillfredsställa sina behov (2011, s.236).

Den historiematerialistiska förklaring av samhället är som ovan nämnt baserad på en tredelad modell där basen bygger på både produktivkrafterna och produktionsförhållandena som en varsin instans och ovanpå samhällets bas vilar överbyggnaden. I denna del av samhällsuppbyggnaden vilar religionen. Överbyggnaden förändras utifrån vilket således innebär att även religionen anpassas utifrån produktivkrafterna och produktionsförhållandena (Furseth & Repstad 2005, s.47). Utifrån studiens syfte att undersöka vilka anpassningar av festivalfirandet som gjorts till den svenska kontexten och varför dessa anpassningar gjorts får det historiematerialistiska synsättet sin relevans. Utifrån detta synsätt kan man således anta att produktionskrafterna består av de materiella resurser som används under festivalfirandet samt de individer som deltar i firandet. Detta påverkas av produktionsförhållandena vilket i detta fall påverkas av att firandet förflyttas från ursprungslandet till Sverige. Genom detta förklarar teorin att religionen påverkas av de materiella och strukturella resurser som finns människan att tillgå i Sverige och att detta således är anledningen till att religionsutövningen förändras i diasporan.

3 Bakgrund

Att leva som hindu handlar snarare om att praktisera sin tro än det teoretiska betydelse som ligger till grund för religionen. Hinduismen bygger på ett rikt religiöst liv som kan delas in i tre huvudkategorier: passageriter och sakrament, dyrkan samt festivaler och pilgrimsfärder (Whaling 2010, s.47). De hinduiska festivalerna inträffar vid olika tidpunkter varje år eftersom de baseras på den hinduiska kalendern panchang, vilken har sina egna månader och sin egen dagordning som baseras på månen (2010, s.52). De flesta festivalerna följer jordbrukscykeln och de olika säsongerna och under höst-skörden som är en av säsongerna som den hinduiska kalendern följer tenderar festkalendern att bli väldigt intensiv, här äger festivalerna Navarātri och Divali rum (Flueckiger 2015, s.124).

3.1 Navarātri

Under festivalen Navarātri står gudinnan Durgā och en specifik mytologisk händelse i gudinnans historia i centrum. Under festivalen firas gudinnans seger över buffeldemonen Mahisha (Hellman 1998, s.38). Gudinnan Durgā baseras på en karaktär som skiljer sig från övriga hinduiska gudinnor då hon inte anpassar sig till idealet för den idealiska hinduiska gudinnan. Hennes centrala egenskap är något som enligt idealet tillhör de manliga gudarna, nämligen att strida. Vidare bidrar Durgā med egenskaper såsom försvarare av de maktstrukturer som de manliga gudomligheterna är oförmögna att skydda. Hon har också egenskapen av att bygga upp världen och binda samman den (1998, s.39).

Under festivalen skildras tre olika teman och gudinnan Durgās olika egenskaper firas under dessa tre teman. Navarātri är en skördefest och i detta tema firas gudinnan i egenskap av att hon bidrar med fruktbarhet och växtlighet till jordbruket. En central gestaltning av gudinnan är den när hon med hjälp av sitt stridslejon besestrar buffeldemonen Mahisha. I detta tema firas gudinnan Durgā som försvarare av den kosmiska ordningen som hotas av buffeldemonen. När hon besestrar detta hot har hon således också försvarat den kosmiska ordningen. Slutligen firas Durgā som den återvändande dottern som återvänder till sitt föräldrahem och förblir där i nio dagar, lika länge som firandet pågår. Välkomst- och avskedssånger sjungs i hennes namn och hon identifieras i denna hyllning inte som Durgā utan i en gestalt av guden Shivas hustru. Temat för firandet av Durgā i gestaltningen av den återvändande dottern är hennes svåra tillvaro i sin makes hem som ställs i kontrast till den lycka gudinnan upplever när hon under nio dagar återvänder till sitt föräldrahem (Hellman 1998, s. 38).

3.1.1 Tidsanpassning

Navarātri är en av de största och populäraste festivalerna i den hinduiska kalendern. Den hinduiska kalendern är indelad i en cykel på trehundrasextio dagar. Denna cykel är vidare indelad i fyrtio nionättersperioder och utav dessa fyrtio nionättersperioder är fyra utplacerade i kalendern för att ge tillfälle till dyrkan av gudinnan Durgā men även dyrkan av andra gudinnor. De två populärsats av dessa fyra nionättersperioder som ges plats i den hinduiska festkalendern är den som äger rum under vårmånaden Chaitra vilket infaller i mars eller april och den som firas under höstmånaden Āshwin vilket infaller i mitten av oktober eller början av november (Rodrigues 2003, s.15). I denna framställning av Navarātri ligger fokus i det niodagars firande som infaller under höstmånaden Āshwin.

3.1.2 Pūjā

Under höstfirandet av Navarātri utförs Durgā pūjā där man tillber gudinnan Durgā i form av att man offerar till henne. Vad man offerar ser olika ut beroende på vilka resurser som finns att tillgå vanligtvis offeras frukt och grönsaker till gudinnan men i vissa fall förekommer det också att djur offeras till gudinnan (Rodrigues 2016, s.228). Durgā pūjā kan identifieras under två former, en offentlig typ av pūjā som utförs tillsammans med en organisation eller ett samfund med hjälp av finansiella medel som kommer från samfundet eller organisationen. Det kan även förkomma pūjā i hemmet, denna form av pūjā görs tillsammans med familjen och med hjälp av familjens egna finansiella resurser (Rodrigues 2003, s.10).

Att offra djur under Durgā pūjā är vanligast i östra Indien och Nepal. Det mest eftersträvansvärda att offra är buffeln, det är dock inte det vanligast förekommande att offra utan vanligtvis är det bockar och tuppar som offeras. Offer kan också symboliseras av en grönsak om det inte finns möjlighet att offra djur. Under offeringsceremonin offeras det blodiga offrets huvud till gudinnan Durgā. När huvudet offerats kokas köttet och även det offeras till gudinnan Durgā. Det som blir över av köttet efter att denna procedur gjorts äts av offeraren i form av prasada, helgad mat (Hellman 1998, s.38).

3.1.3 Statyer

Under Navarātri firandets nio dagar upprättas stora färgglada statyer i lera av gudinnan Durgā tillsammans med hennes krigarlejon i den akt där hon dräper buffeldemonen Mahisha (Rodrigues 2016, s.228). I flera hem upprättas liknande lerstatyer av Durgā och framför dessa tänds ett ljus som ska hållas brinnande under festivalens nio dagar (Rodrigues 2003, s.7). dessa statyer har som funktion att skapa en boning till gudinnan där hon ska bo under alla nio dagar som festivalen pågår. Vid firandets slut lämnar gudinnan statyn och statyn sänks ner i en flod och löses upp så att leran kan återgå till naturen (Hellman 1998, s.38).

3.2 Divali

Under Divalifirandet står gudinnan Lakshmi i fokus, hon symboliserar fruktbarhet, framgång, lycka, rikedom, välstånd och auktoritet (Hellman, 1998 s. 16). Divali, eller ljusets festival firas under den mörkaste natten under månaden Kartik är ofta ett mycket påkostat firande. Under den mörkaste natten avfyras fyrverkerier och en festmåltid serveras. Detta firande liknas av många som ett nyårsfirande (Whaling 2010, s.53).

3.2.1 Tidsanpassning

Likt Navarātri är Divali en av de största och populäraste festivalerna i den hinduiska kalendern. Festivalen firas genom hela Indien men också i övriga delar av världen. Festivalen firas under månaden Kartik som inträffar under mitten av oktober eller tidigt i november (Flueckiger 2015, s.127). Firandet pågår under fem dagar och varje dag har olika syften och namn. Den viktigaste dagen under Divali är Lakshmi pūjā och firas under festivalens tredje dag. Den fjärde dagen firas i Krishnas namn och kallas för Govardhana, namnet på denna dag har uppkommit från den mytologiska berättelse om Krishna och det berg han lyfte över sin by för att skydda invånarna mot den storm som guden Indra bringade till världen. Govardhana är således namnet på det berg som Krishna använde för att skydda befolkningen. Under denna dag står djur och boskap i fokus och välstånd bringas över dessa. Den sista dagen av festivalen kallas för Bhai Duj och under denna dag står familjen och familjens välstånd (2015, s. 128).

3.2.2 Pūjā

Under festivalens tredje dag Lakshmi pūjā står gudinnan Lakshmi i fokus och man tillber henne på olika sätt under denna dag, vilket benämns som Lakshmi pūjā. Dyrkan av gudinnan startar redan i gryningen där man offrar till gudinnan med hjälp av rökelse, ris och blommor. Eftersom gudinnan Lakshmi inte bara symboliserar välstånd och rikedom utan även fertilitet så används fem olika typer av spannmål när man tillber gudinnan – ris, majs, linfrön, senapsfrön och daal. Slutligen hålls āratī, en ljusceremoni där familjen får Lakshmis välsignelse i form av prasada, den välsignade maten som man tidigare offrat till gudinnan (Foulston & Stuart 2009, s. 169). Divali är en festival där familjen står i fokus och firandet sker i hög utsträckning i hemmen. Likt Navarātri firandet så installeras en staty av gudinnan i hemmet och hennes fotavtryck avbildas i ris på golvet för att välkomna gudinnan till hemmet. Denna staty dyrkas under natten med och under morgonen sänks denna staty ner i närmsta flod så att den löses upp (2009, s. 170).

3.2.3 Förberedelser

Förberedelserna för firandet är många och startar några dagar innan det faktiska firandet. Hemmen städas grundligt och om det finns något som måste repareras eller målas så görs detta också innan festivalfirandet börjar. Även trädgårdarna rustas upp och kvinnorna i hemmet ansvarar för att förbereda den mat som skall förtäras. Vidare ansvarar även kvinnor för att överse hemmet med de lampor som skall tändas under festivalen och att blötlägga dessa i vatten och fylla de med olja. Dessa lampor kallas för diyas och är gjorda av lera och

har som funktion att lysa upp i mörkret och leda gudinnan Lakshmi in till hemmet så att hon kan bringa välstånd och rikedom över familjen (Flueckiger 2015, s.127). Dessa förberedelser är viktiga eftersom gudinnan Lakshmi enligt traditionen inte kommer besöka hemmet om det är i dåligt skick (Foulston & Stuart 2009, s.169).

4 Resultatredovisning

Nedan följer en resultatredovisning av det empiriska materialet som framkommit utifrån intervjuer. Följande tematiseringar av det empiriska materialet har gjorts: Tidsanpassning, pūjā, statyer och förberedelser.

4.1 Navarātri

Utifrån den empiri som framkommit under studien kan slutsatsen att den hinduiska festivalen Navarātri firas i högutsräckning även i Sverige. Det kan även antas att en del anpassningar har gjorts vad gäller firandet i den svenska kontexten. Anpassningarna gäller främst de materiella och strukturella resurser såsom tidsanpassning, i vilken mån pūjā utförs och hur man tillber gudinnan genom att använda sig av statyer.

4.1.1 Tidsanpassning

Enligt traditionen firas Navarātri under nio dagar, denna tidsanpassning har i somliga fall behållits i den svenska kontexten och i vissa fall komprimerats till att firas under två eller tre dagar. Detta beror på vilken organisation eller samfund man tillhör och var i Sverige Navarātri firas. En informant som varit aktiv i två olika organisationer berättar om sina erfarenheter och hur firandet skiljer sig åt i två olika svenska städer.

Navarātri firade vi i min gamla organisation i nio dagar såsom traditionen säger.

Vi firar alla nio dagarna men på fredagen och lördagen är det folk som ansluter från andra städer i Sverige och ibland till och med Norden. Så fredagen och lördagen är de största dagarna. I min nuvarande organisation firar vi Navarātri under en helg i stället för under nio dagar.

Amit

Vidare berättar en annan informant att han firar under festivalen alla nio dagar men anger att firandet begränsas till kvällar under vissa dagar och under helgerna blir firandet mer likt det traditionella firandet.

Navarātri firas normalt sett under nio nätter eftersom själva ordet nava betyder nio. Man dyrkar gudinnan Durgās olika skepnader under nio nätter. I Sverige firar jag under alla nio dagar men firandet sker på kvällen i mitt eget hem i stället. Men de tre sista dagarna är de största och viktigaste i den svenska kontexten. Då håller vi stor festival där vi firar alla tillsammans. Festivalerna är ju inte röda dagar i Sverige så det gör ju att vi inte kan fira i lika hög utsträckning.

Uja

En annan uppfattning av tidsanpassningen kommer från en annan informant, för henne blir firandet kortare och förläggs till närmsta helg där man firar under lördagen och söndagen och i vissa fall även fredagen beror på när festivalen infaller.

När man firar Navarātri enligt traditionen så firar vi kvinnornas nio olika uppenbarelser under nio dagar, här i Sverige är inte detta möjligt att fira i nio dagar. Oftast kombinerar vi det med en helg, kanske en fredag, lördag och söndag eller så firar vi bara lördag och söndag men det beror ju på när det infaller

Yasmine

Utifrån detta kan vi se att tidsperioden då man firar festivalen varierar, i vissa fall firas festivalen likt traditionen under alla nio dagarna. Det stora firandet sker under två dagar för samtliga informanter genom att man under dessa dagar firar i större utsträckning och flera tillsammans medan det firande som pågår under alla nio dagar sker i mycket mindre skala i Sverige och i vissa fall begränsas detta firande till att endast innefatta den privata sfären medan det stora firandet som sker under två eller tre dagar sker i en hyrd lokal där man kan fira i en större skala. Utifrån denna empiri kan vi således dra slutsatsen att en anpassning som görs av festivalfirandet i den svenska kontexten är just tidsanpassningen. I samtliga fall begränsas det kollektiva firandet i den svenska kontexten vilket påverkas av strukturella faktorer, i detta fall vad gäller svenska helgdagar och ledigheter.

4.1.2 Pūjā

Pūjā är en central del av festivalfirandet även i den svenska kontexten. Det finns ett flertal olika sätt att utföra pūjā och det utförs både i hemmet och i gemenskap under firandena. När man firar festivalen tillsammans så utförs pūjā på ett traditionellt sätt en informant berättar om hur pūjā utförs under Navarātri firandet.

När vi firar tillsammans i stora folksamlingar så blir det ju det traditionella firandet. Vi börjar med att dekorera gudinnan, ger den de saker den ska ha, kläder smycken, mat och blommor. Gudinnan står för shakti, det betyder styrka och gudinnan bygger på självkänsla, att man ska kunna brotta ner sina egna demoner.

Yasmine

En annan informant som firar Navarātri under alla nio dagar. Han berättar att han gör pūjā under alla nio dagar.

Under alla nio dagar gör jag pūjā, som betyder att man dyrkar gud. Man dyrkar gud med olika saker. Det kan till exempel vara ljus, blommor och andra fina saker. Man offrar också mat till gudinnan som man sen får äta som helgad mat.

Uja

Utifrån detta empiriska material kan det således antas att pūjā behålls oförändrat under Navarātri firandet. En möjlig förklaring till detta är just den som berör de materiella strukturer. De materiella resurser som krävs för att utföra pūjā under Navarātri finns att tillgå i Sverige, därför blir denna del av firandet oförändrat.

4.1.1 Statyer

Statyer av gudinnan Durgā är vanligt förekommande under Navarātri firandet både vad gäller firandet i den svenska kontexten och firandet i den indiska kontexten. Enligt ett traditionellt firande upprättas stora statyer av lera för att låta gudinnan bosätta sig i dessa statyer under firandets gång. Statyer upprättas även under firandet i Sverige. Detta vittnar flera informanter om.

Under Navarātri tar jag fram statyer av gudinnan som jag har hemma och dekorerar denna med kläder, smycken och fina blommor. Efter jag gjort detta så dyrkar jag denna staty under firandet. Vi har även statyer i lokalen där vi firar alla tillsammans. Man gör detta för att man vill be gudinnan stiga ner till jorden och bosätta sig i statyerna.

Leif

Vidare vittnar en annan informant om att användandet av statyer skiljer sig i den svenska kontexten, detta beror på bristen av naturligt vatten att inte kunna sänka ner statyn i vid festivalens slut.

I hemlandet byggs alla statyer upp av lera som man under sista dagen av Navratri sänker ner i en flod så att statyerna löses upp och går tillbaka till naturen. Här kan vi inte göra det så vi sparar allt och återanvänder året därpå.

Yasmine

Utifrån denna empiri kan slutsatsen att statyer fortfarande har en viktig funktion även i den svenska kontexten antas. Statyerna fyller alltså det syfte som ligger till grund för användandet av statyer både vad gäller att tillbe dessa och det syfte där statyn har som funktion att skapa en boning åt gudinnan. Det som skiljer statyerna av gudinnan åt i de två olika kontexterna är det material som statyn utformas i. Enligt ett traditionsenligt firande är statyerna uppbyggda i lera och vid festivalens slut skall dessa statyer sänkas ner i en närliggande flod så att materialet återgår till naturen. Utifrån detta kan det alltså antas att avsaknaden av naturligt vatten utgör en anpassning till den svenska kontexten där statyerna inte kan användas på ett traditionsenligt vis. Här kan det antas att anpassningen påverkas av de materiella strukturer som det svenska samhället är uppbyggt på.

4.2 Divali

Vad gäller Divalifirandet i den svenska kontexten kan slutsatsen antas att firandet pågår såväl i den svenska kontexten som i den indiska kontexten. Även under Divalifirandet har ett antal anpassningar till den svenska kontexten gjorts. Dessa anpassning gäller främst tidsanpassningen, utförandet av pūjā och i vilken utsträckning förberedelserna inför festivalen utförs. Utifrån dessa anpassningar kan man således dra slutsatsen att anpassningarna påverkas av de strukturella och materiella resurser som finns att tillgå i den svenska kontexten.

4.2.1 Tidsanpassning

Enligt traditionen firas Divali under fem dagar där varje dag har sitt eget syfte. I den svenska kontexten komprimeras Divalifirandet längd till att endast firas under en dag. Detta vittnar samtliga informanter om.

Divali firas under sista dagen i månaden Kartik vilket infaller någon gång i mitten av november eller början av december. Vi brukar boka en lokal där vi firar under en heldag, det blir ett ganska stort firande. Ibland händer det att divali infaller på en vardag och då brukar vi flytta firandet till närmsta helg, antingen en lördag eller söndag.

Amit

Övriga informanter instämmer med Amit och deras erfarenhet av Divalifirandet i Sverige är också att firandet komprimeras till en dag och innebär en stor fest likt ett nyårsfirande. En annan informant berättar också om att firandet blir mycket kortare i det offentliga rummet men att firandet pågår enligt traditionen i den privata sfären och det egna hemmet.

Hemma firar jag enligt traditionen men när vi firar tillsammans så blir det stora firandet under en dag och eftersom vi jobbar på vardagarna så flyttas ju firandet till kvällar och vi hittar en helg när vi alla kan fira tillsammans.

Sara

Utifrån denna empiri kan det antas att firandet av Divali anpassas till den svenska kontexten genom kortas ner till en dags firandet i jämförelse med de fem dagar som traditionen säger. Att tidsaspekten är något som måste anpassas till den svenska kontexten påverkas av strukturella faktorer och resurser. Alltså att den hinduiska kalendern och dess helgdagar inte ges något utrymme i den svenska kontexten.

4.2.2 Pūjā

Under Divali firandet utförs pūjā där gudinnan Lakshmi tillbes genom bland annat rökelse, blommor och ris. Vissa delar av detta är oförändrat i den svenska kontexten medan vissa delar av detta försvinner på grund av att festivalen firas inomhus i en hyrd lokal i samtliga fall. En informant vittnar om att pūjā-utförandet förändras i den svenska kontexten.

Hur vi använder oss av rökelse och ljus är något som måste anpassas när vi firar Divali i Sverige. Detta eftersom vi firar inomhus i lokaler som har brandvarnare vilket gör att vi inte kan använda oss av rökelse.

Yasmine

Detta håller även Amit med om dock menar han att detta inte behöver vara ett problem då man kan använda sig av andra substitut i stället för rökelse.

Vi kan inte ha inomhusfirande med rökelse som vi brukar göra i hemlandet, så rökelsen är en viktig del som försvinner i Sverige men vi brukar använda oss av ett litet levande ljus i stället.

Amit

Andra delar av pūjā behålls oförändrat i den svenska kontexten till exempel att offra mat och blommor. Detta görs enligt ett traditionsenligt sätt att utföra pūjā.

Under divali när vi gör pūjā offerar vi mat och blommor till gudinnan. När vi har gjort det tar vi sedan tillbaka maten och äter den alla tillsammans som en stor festmåltid. Då har vi fått maten välsignad av gudinnan.

Uja

Utifrån denna empiri kan man således anta att pūjā-utförandet måste anpassas till den svenska kontexten då främst vad gäller användandet av rökelse. Utifrån ett traditionsenligt firande används rökelse när gudinnan Lakshmi tillbeds. Detta är inte möjligt att utföra i Sverige då man firar inomhus och inte kan använda rökelse i samma mån. I enighet med detta kan slutsatsen att användandet av rökelse uteblir i den svenska kontexten vilket påverkas av materiella resurser.

4.2.3 Förberedelser

En stor del av Divalifirandet innebär förberedelser. En anledning till att divali kortas ner till bara en dag är för att dessa förberedelser inte utförs i lika hög utsträckning i Sverige. Detta handlar om flera saker, dels att det är svårt att få tag på vissa råvaror som man enligt traditionen ska äta under divali firandet dels beror det på att den svenska kalendern inte är anpassad efter den hinduiska kalendern.

Det jag kan sakna i Sverige är att vi saknar lite original-saker som inte finns här vilket gör att en del av firandet försvinner, särskilt när det kommer till maten som ska ätas under firandet.

Vyasa

Vidare berättar också Vyasa att detta påverkar förberedelserna inför firandet. Att man inte kan få tag på vissa råvaror gör att man inte kan förbereda den mat som enligt traditionen ska ätas under divali. Något annat som också påverkar firandet är att man inte alltid är ledig från jobb under firandet.

Ett problem är att vi inte har några ledigheter under firandena. Särskilt när det inträffar under en vardag. Detta gör ju att vi inte kan förbereda inför firandet på samma sätt som vi hade kunnat i hemlandet.

Vyasa

Detta instämmer även Yasmine i, hon menar att eftersom man inte har ledigt från jobb och skola när firandena inträffar kan man inte förbereda så som man enligt traditionen ska göra,

vilket är en anledning till att man måste komprimera divali firandet till endast en dag. Utifrån detta kan det alltså antas att förberedelserna uteblir i den svenska kontexten vilken beror både på materiella och strukturella resurser. Dels påverkas förberedelserna av tidsaspekten, alltså att det inte är möjligt att fira under vardagar utan måste föreläggas till helger beroende på den svenska kalendern och dess ledigheter. Tidsaspekten är således en strukturell faktor som påverkar att förberedelserna inför festivalen uteblir i den svenska kontexten. Vidare påverkas förberedelserna även av de materiella resurser som finns att tillgå i den svenska kontexten. Den saknas en del av de saker som krävs för att kunna förbereda så som man enligt traditionen gör. Detta innebär att materiella resurser påverkar förberedelserna av festivalen. Sammantaget kan det alltså antas att det både är de strukturella och materiella resurser som leder till att förberedelserna uteblir i den svenska kontexten.

4.3 Betydelsen av firandet i diasporan

Vidare vittnar samtliga informanter även om betydelsen av att firandet av de hinduiska festivalerna fortsätter i den svenska kontexten. Det främsta syfte som framkommer i det empiriska materialet syftar till kommande generations chans att växa in i de religiösa värderingar som hinduismen är uppbyggt av men också de värderingar som firandet av festivalerna bygger på. Både Yasmine och Amit vittnar om just betydelsen av firandet för kommande generationer.

När vi firar tillsammans så firar vi själva värdegrunden som religionen bygger på vilket är viktigt inför kommande generationer. Firandet baseras ju inte på att gör något ståtligt av det hela utan mer att vi firar symboliken bakom. Detta är viktigt för att våra barn ska ta med sig religionens värdegrunder i sitt liv och för att de ska fortsätta firandet.

Yasmine

Amit tillägger att det är av stor betydelse att ungdomar får ta del av alla stadier av firandet, både förberedelser och de ritualer som innefattar i firandet. Vyasa och Uja lägger också vikt vid frihet och att firandet av de hinduiska festivalerna i diaspora skapar frihet.

Det är en väldigt stor frihet och trygghet att vi kan hålla våra firanden även här i Sverige. Jag kan fira detta utan att störa någon och det är faktiskt i alls ofta som omvärlden höjer på ögonbrynen. Detta är en viktig förutsättning i min religionsutövning.

Vyasa

Uja instämmer med Vyasa om menar också att firandet av de hinduiska festivalerna i diaspora skapar en trygghet och frihet för honom. Utifrån denna empiri kan det antas att det är av stor betydelse att firandet fortsätter i Sverige dels eftersom kommande generationer ska ges möjlighet att växa upp i enlighet med de värderingar som hinduismen bygger på dels att firandet skapar en trygghet och frihet för de hinduer som lever i Sverige.

5 Slutsats/diskussion

I följande kapitel har det empiriska materialet knutits an till studiens syfte och frågeställningar samt kopplats till tidigare forskning och de teoretiska utgångspunkter som ligger till grund för studien. Därefter presenteras förslag på vidare forskning att presenteras.

5.1 Firandet av festivaler i Sverige

Föreliggande studie syftar till att undersöka hur de hinduiska festivalerna Navarātri och Divali firas i den svenska kontexten. Utifrån det empiriska material som framkommit genom intervjuer kan slutsatsen att de hinduiska festivalerna Navarātri och Divali firas i Sverige. Dock sker firandet i den svenska kontexten i mycket mindre utsträckning. Firandet har även anpassats på ett antal punkter till den svenska kontexten.

Vad gäller den hinduiska festivalen Navarātri firas denna festival traditionellt sett under nio dagar då fokus ligger på att hylla och tillbe gudinnan Durgā. I Sverige firas Navarātri enligt somliga informanter under nio dagar och för somliga komprimeras firandet till två eller tre dagar. För dem som firar under festivalens alla nio dagar begränsas firandet till den privata sfären. Då hålls firandet i hemmet tillsammans med familjen och begränsas till kvällar. Det stora firandet pågår för samtliga informanter under två eller tre dagar och förläggs till den helg som inträffar under festivalens niodagars period. Under det stora firandet som pågår under två eller tre dagar hyr de hinduiska organisationerna en lokal där samtliga festivaldeltagare firar kollektivt.

Under Navarātri festivalen utför deltagarna en mängd olika ritualer kopplade till gudinnan Durgā. En central ritual under festivalen är att utföra pūjā gentemot gudinnan Durgā. Att utföra pūjā innebär att man tillber gudinnan, hur pūjā utförs varierar från person till person men under det kollektiva firandet utförs pūjā enligt det traditionellt vis. Gudinnan Durgā står för styrka och gudinnan tillbes därför i egenskap av att gudinnan ska bringa styrka till

människan så att människan ska få styrka att brotta ned och övervinna de onda krafter som bor i människan. Under firandet av Navarātri i Sverige utförs pūjā enligt traditionen vilket innebär att en staty av gudinnan tars fram i lokalen, denna staty pryds därefter med kläder, smycken, blommor och ljus. Festivaldeltagarna offrar även mat till gudinnan som sedan tas tillbaka och äts tillsammans. Eftersom maten offrats till gudinnan är därav maten välsignad, därför kan deltagarna äta denna mat tillsammans som en festmåltid.

Divali firandet går att likna med ett nyårsfirande. Denna festival inträffar någon gång under november eller i början av december. I Sverige pågår detta firande under en dag och vid de tillfällen divali inträffar under en vardag förläggs firandet till kommande helg. Likt under Navarātrifirandet hyrs en lokal där det kollektiva firandet äger rum. Eftersom firandet enligt traditionen pågår under fem dagar anger somliga informanter att de firar alla fem dagar även i Sverige. Då sker inte firande kollektivt utan begränsas till den privata sfären och firas i hemmet tillsammans med familj. Detta firande begränsas även till kvällar. Även under detta firande utför pūjā genom tillbedjan till gudinnan Lakshmi. När pūjā utförs under divali sker det på ungefär samma sätt som när pūjā utförs under Navarātri. Blommor och mat offras till gudinnan som sedan tars tillbaka av deltagarna då maten blivit välsignad av gudinnan. En annan central aspekt för Divalifirandet i Sverige är ljus, deltagarna tänder ljus för att välkomna gudinnan Lakshmi. Utifrån detta kan slutsatsen att firandet pågår i Sverige dock i en mindre skala dras. Vidare går det även anta att det kollektiva firandet av festivalerna är av stor betydelse i den svenska kontexten.

Detta stämmer överens med Rosén-Hockersmiths forskning (2015) gällande integreringen av diasporahinduismen i Sverige. Rosén-Hockersmith redogör för en trestegsprocess som förklarar hinduiska gruppers integration i det svenska samhället och utifrån det empiriska material som framkommit kan slutsatsen dras att de hinduiska organisationer som är aktiva i Sverige kommit långt i integreringsprocessen. I det första steget sker religionsutövningen endast i den privata sfären medan de sista stegen fokuserar på religionsutövning i det kollektiva snarare än i den privata sfären (2015, s.163). Eftersom festivalfirandet sker kollektivt i Sverige kan det antas att hinduiska organisationer och dess religionsutövning vad gäller festivaler är väl integrerade i det svenska samhället.

Vidare redogör även Rosén-Hockersmith (2015) för den kollektiva religionsutövningens betydelse i diasporan. Den kollektiva religionsutövningen får en starkare ställning i diasporan eftersom detta stärker samhörigheten bland diasporahinduer i Sverige (2015, s.179). utifrån denna forskning och det empiriska materialet som framkommit kan det antas att det kollektiva

firandet ges större utrymme i Sverige då detta skapar en samhörighet bland de hinduer som lever i Sverige. Detta kan således antas vara en anledning till att fler informanter firar kollektivt än i den privata sfären.

5.2 Anpassningar

Enligt traditionen firas Navarātrifestivalen under nio dagar. Totalt finns fyra tillfällen utplacerade i den hinduiska kalendern för att ges tillfälle åt Navarātrifirandet. Det firande av festivalen som firas i Sverige är det som pågår under höstmånaden Āshwin, vilken inträffar någon gång under oktober eller början av november. I det empiriska materialet framkommer det att firandet i Sverige komprimeras till två, ibland tre dagar. Tidsaspekten är således en anpassning som gjorts till den svenska kontexten. Samma anpassning gäller även för Divalifestivalen. Utifrån ett traditionellt firande firas denna festival under fem dagar, där varje dag har sitt eget syfte och betydelse. I Sverige förefaller sig firandet att begränsas till en dag där firandet sker kollektivt. Däremot framkommer det att i somliga hem firas divali enligt traditionen under fem dagar, då förefaller firandet begränsas till kvällar. Det gemensamma firandet uppges i samtliga fall att komprimeras till en dag. Anledningen till att de båda firandena komprimeras och kortas ner till att i det ena fallet firas i två eller tre dagar och i det andra fallet firas under en dag är för att den svenska kalendern inte är anpassad efter hinduiska högtider och festivaler. Detta betyder att firandet inträffar under veckodagar när festivalfirarna måste befinna sig på sin arbetsplats eller i skola.

En central ritual som utförs under Navarātrifirandet är pūjā, vilket betyder tillbedjan gentemot gudinnan Durgā. Hur pūjā utförs har däremot anpassats till den svenska kontexten. Under det kollektiva firandet utgår man ifrån det traditionella sättet att utföra pūjā. Hur detta görs i den svenska kontexten varierar. Vanligtvis offras mat, blommor, kläder och smycken till gudinnan. Detta är identiskt med hur man offrar till gudinnan i den indiska kontexten. Det som skiljer sig är att det inte förkommer blodiga offer. Detta är nödvändigtvis ingen anpassning som gjorts till den svenska kontexten eftersom blodiga offer inte sker i alla delar av Indien utan anpassats även där. Pūjā förekommer även under Divalifirandet. Detta görs på ungefär samma sätt som under Navarātrifirandet. Enligt traditionen används rökelse under utförandet av pūjā under Divalifirandet. Utifrån det empiriska material framkommer det att användandet av rökelse utesluts i den svenska kontexten. Detta beroende av att firandet sker inomhus i Sverige vilket begränsar användningen av rökelse.

Något som är vanligt förekommande under Navarātrifirandet är användandet av statyer. Dessa statyer används under tillbedjan till gudinnan. Symboliken bakom detta är att gudinnan underfestivalen ska bosätta sig i dessa och sedan lämna statyn vid festivalens slut. Enligt traditionen ska denna staty av gudinnan byggas upp av lera eftersom den ska sänkas ner i närliggande flod vid festivalens slut så att materialet kan återgå till naturen. Detta är i flera fall inte möjligt i Sverige. Under Navarātrifirandet i Sverige används därför statyer som kan återanvändas och dessa sänks inte heller ner i vatten vid festivalens slut. Bristen på naturligt vatten för att kunna sänka ner statyn av gudinnan leder därav till att denna del av firandet måste anpassas till den svenska kontexten.

En viktig del av Divalifirandet är de förberedelser som görs inför festivalens start. Enligt det traditionella firandet är förberedelserna många och pågår under flera dagar innan festivalen startar. Förberedelserna är något som tas bort i den svenska kontexten, detta påverkas också av att den svenska kalendern inte är anpassad efter de hinduiska festivalerna. Det är alltså inte möjligt att kunna utföra de förberedelse som traditionellt sätt ska göras under ett traditionellt firande. Förberedelserna påverkas också av att man i Sverige saknar en del av de typiska saker som traditionellt sätt ska ätas under festivalfirandet.

Sammanfattningsvis kan det antas att det är de materiella och strukturella förutsättningar som bidrar till att firandet anpassas i den svenska kontexten. Firandet och det rituella livet som firandet bidrar tills bibehålls i den svenska kontexten men påverkas av de materiella och strukturella resurser som finns att tillgå i Sverige.

Rosén-Hockersmiths forskning påvisar att flera delar av hinduismens religiösa liv bevaras i diasporan medan vissa delar anpassa eller tas bort helt i den svenska kontexten (2015, s.179). Utifrån det empiriska material som framkommit kan vi se att de delar som behålls oförändrade i Sverige är de stora dragen i firandet. Tidsanpassningen och ritualerna främst vad gäller den utsträckning pūjā utförs anpassas till den svenska kontexten. Vidare redogör Rosén-Hockersmith för några anpassningar som görs gällande religionsutövning i diasporan. Det är vanligt förekommande att både tidsanpassningen och utförande av pūjā anpassas till diasporan. Anpassningen av pūjā påverkas i diasporan av beroende på vilken tillgång av resurser det finns att tillgå i diasporan (2015, s.179). Detta antagande som gjorts av Rosén-Hockersmith stämmer överens med vad som framkommit i det empiriska materialet. Det tydliggörs att firandet av festivaler förflyttas från veckodagar till helger med anledning av den svenska kalendern och de svenska helgdagarna. Utförandet av pūjā påverkas också, detta beror på att det i Sverige saknas en del av de resurser som används i det traditionella pūjā

utförandet. Det tydliggörs även att divalifirandets förberedelse också påverkas av just den anledning att resurser saknas i diasporan.

För att besvara frågeställningen om varför dessa anpassningar har gjorts i den svenska kontexten går det att vända sig till ett historiematerialistiskt synsätt. Eftersom det som påverkar anpassningar är det materiella och strukturella resurser som finns att tillgå det svenska samhället är historisk materialism en relevant utgångspunkt. Ur ett historiematerialistiskt perspektiv går det anta samhällets uppbyggnad som en produkt av tre instanser. Basen i samhället består dels av produktionskrafter dels av produktionsförhållanden. I produktionskrafterna ingår verktyg, tekniker och resurser som tillsammans med arbetskraften får sin fulla funktion. Produktionsförhållandena upprätthåller produktionen. Den tredje instansen i samhället är överbyggnaden. I denna del ingår politiska och rättsliga instanser men också religionen (Tosh 2011, s.123). För att applicera denna teori på det empiriska material som framkommit kan följande antagande göras. När religionsutövningen förflyttas till diasporan förändras religionsutövningen genom att det finns andra eller att det saknas verktyg och resurser att tillgå, produktionsförhållandena förändras också i fråga om strukturella resurser såsom tidsanpassningen i den svenska kontexten. Med bakgrund till denna teori kan förklaringen att religionsutövningen vad gäller festivalfirandena påverkas i diaspora eftersom det finns andra materiella och strukturella förhållanden och resurser som ingår i basen och därför påverkas även religionsutövningen.

5.3 Firandets betydelse

I föreliggande studies syfte återges att studien ska undersöka och ta reda på den betydelse firandet av de hinduiska festivalerna Navarātri och Divali tillskrivs av de diasporahinduer som lever i Sverige och utövar sin religion i landet. Utifrån det empiriska material som framkommit genom studien kan således slutsatsen att firandet av de religiösa festivalerna är av stor betydelse för kommande generation av diasporahinduer i Sverige. Jacobsens (2004) forskning berör i stora drag betydelsen av att diasporahinduers religionsutövning fortsätter i diasporan. Jacobsen hävdar att religionen i diaspora tillskrivs en annan och viktig funktion. Religionsutövningen i diaspora blir således viktig eftersom den verkar för att bevara det kulturella och religiösa arv som diasporahinduer bär med sig från sitt hemland. Att bevara traditioner är således en viktig funktion som religionen tillskrivs i diasporan. Utifrån följande slutsats att firandet av de religiösa festivalerna är av betydelse i diasporan kan detta kopplas till Jacobsens (2004, s.137) antagande att religionen tillskrivs funktionen av att bevara de kulturella och religiösa arven. Genom att fortsätta firandet av de religiösa festivalerna i

diasporan verkar det för att kommande generation ges möjligheten att ta del av både det religiösa och kulturella arv som bärs med men också växa in i de värderingar som religionen bygger på.

I det empiriska materialet framkommer även att det är av stor betydelse att inkludera den yngre generationen i alla delar av firandet. I perspektiv med Jacobsen (2004) kan således slutsatsen att inkludering av den yngre generationen i firandets alla delar bidrar till att den yngre generation värnar om det kulturella och religiösa arv som firandet bygger på. Vidare skapar firandet av de hinduiska festivalerna i Sverige trygghet och frihet hos de hinduer som är bosatta och utövar sin religion i Sverige. Detta kan således kopplas till Glocks deprivationsteori och den typ av deprivation som Glock benämner som etisk deprivation. Genom deprivations teorin gör Glock ett försök till att förklarar varför somliga tenderar att engagera sig religiöst och tillskriva religionen egenskapen av att ska tröst hos individer som upplever någon form av deprivation. Alltså får religionen i detta fall fungera som kompensation hos en individ som förefaller sig uppleva en avsaknad av något betydelsefullt i livet (Furseth & Repstad 2005, s.47). Utifrån föreliggande slutsats att firandet är av betydelse eftersom det symboliserar de värderingar som hinduismen är uppbyggd av kan man således applicera deprivationsteorin och då främst den etiska deprivationen. Etisk deprivation innebär att en individs värdesystem inte matchar samhällets värdesystem.

Med bakgrund till detta kan det anses vara viktigt att firandet av de hinduiska festivalerna fortsätter även i Sverige eftersom firandet ges en funktion av att kompensera den deprivation som individer upplever när deras värdesystem krockar med det svenska samhällets värdesystem. Eftersom hinduismen bygger på ett värdesystem som skiljer sig från det svenska samhällets värdesystem går det anta att det är av stor vikt att firandet av de hinduiska festivalerna fortsätter i diasporan eftersom det ger de hinduer som är bosatta och lever i Sverige en chans att upprätthålla det egna värdesystemet genom religionsutövningen.

Sammanfattningsvis kan antas att det är av stor betydelse att firandet fortsätter i diasporan främst för den yngre generationen så att de kan föra de religiösa och kulturella traditioner som hinduismen bygger på vidare till nästkommande generation men också för att hinduer bosatta i Sverige ska få ett tillfälle att upprätthålla sitt eget värdesystem och det värdesystem som hinduismen bygger på.

5.4 Förslag på vidare forskning

Utifrån föreliggande studie kan slutsatsen dras att det finns en relevans i att studera hur hinduiska festivaler firas i Sverige. Inte minst är det relevant att undersöka hur diasporahinduismen tar sig till uttryck i Sverige. Utifrån föreliggande studie kan det antas att religionsutövningen för hinduer är av stor betydelse även i Sverige för att kunna bevara det kulturella och religiösa arv som ligger till grund för diasporahinduernas livstolkning och livsvillkor. En intressant utgångspunkt till vidare forskning inom ämnet är därför att undersöka hur tempeltjänster kommer till uttryck i den svenska diasporan. Utifrån denna studie kan slutsatsen att tempeltjänster inte är vanligt förekommande under festivalfirandet därför hade det varit av stort intresse att undersöka hur tempeltjänster anpassa till den svenska kontexten. Detta hade med fördel kunnat undersökas genom att observera en eller flera hinduiska tempelorganisationer som är aktiva i Sverige och genomföra intervjuer med deltagarna.

6 Referenser

- Foulston, Lynn. & Abbott, Stuart. (2009). *Hindu goddesses: beliefs and practices*. Brighton: Sussex Academic
- Flueckiger, Joyce Burkhalter (2015). *Everyday Hinduism* [Elektronisk resurs].
- Furseth, Inger & Repstad, Pål (2005). *Religionssociologi: en introduktion*. 1. uppl. Malmö: Liber
- Fägerborg, Eva. (2011). Intervjuer. I Kaijser, Lars & Öhlander, Magnus (red.). *Etnologiskt fältarbete*. 2., [omarb. och utök.] uppl. Lund: Studentlitteratur
- Hellman, Eva (1998). *Hinduiska gudinnor och kvinnor: en introduktion*. Nora: Nya Doxa
- Jacobsen, Knut A (2004) Establishing Ritual Space in the Hindu Diaspora in Norway. I Jacobsen, Knut A. & Kumar, P. Pratap (red.) (2004). *South Asians in the diaspora: histories and religious traditions*. Leiden: Brill
- Myrvold, Kristina (2012). *Swedish Case Study: Indian Migration and Population in Sweden* /. Robert Schuman Centre for Advanced Studies, European University Institute
- Repstad, Pål (2007). *Närhet och distans: kvalitativa metoder i samhällsvetenskap*. 4., [rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur
- Rodrigues, Hillary P. (2016). *Introducing Hinduism*. Second edition London: Routledge, Taylor & Francis Group
- Rodrigues, Hillary (2003). *Ritual worship of the great goddess: the liturgy of the Durgā Pūjā with interpretations*. Albany: State University of New York Press
- Rosén-Hockersmith, Eva (2015) *Hinduer och hinduism*. I Andersson, Daniel & Sander, Åke (red.). *Det mångreligiösa Sverige: ett landskap i förändring*. 3., [rev., omarb. och uppdaterade] uppl. Lund: Studentlitteratur
- Sardella, Ferdinando (2020) *Hinduism in Sweden*. I Jacobsen, Knut A. & Sardella, Ferdinando (red.). *Handbook of Hinduism in Europe*. Leiden: Brill
- Sardella, Ferdinando (2008) *Hinduism*. I Svanberg, Ingvar & Westerlund, David (red.). *Religion i Sverige*. 1. uppl. Stockholm: Dialogos
- Skolverket [Elektronisk resurs]. (2011). Stockholm: Skolverket Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/>

- Tosh, John (2011). *Historisk teori och metod*. 3. uppl. Lund: Studentlitteratur

7 Bilagor

7.1 Bilaga 1 – Informationsbrev

Informationsbrev

Jag heter Tuva Nilsson och läser mitt fjärde år på ämneslärarprogrammet med inriktning samhällskunskap och religionsvetenskap vid Linnéuniversitetet i Växjö. Jag skriver just nu min C-uppsats i religionsvetenskap och har valt att undersöka hur hinduiska festivaler firas i Sverige. Detta kommer jag göra med hjälp av kvalitativa intervjuer som sedan kommer sättas i perspektiv till den forskning som finns kring hinduiska festivaler.

Materialet som kommer samlas in med hjälp av intervjuer kommer behandlas konfidentiellt och anonymiserat och informantens identitet kommer inte gå att spåra tillbaka till informanten. Deltagande i denna studie är frivillig och kan avbrytas om informanten så skulle vilja. Intervjuerna kommer spelas in, inspelningarna kommer raderas direkt efter att intervjun har transkriberats och det är bara jag personligen som kommer ta del av inspelningen. Du som informant har även rätt att välja om du vill att någon information du berättar under intervjun inte ska tas med i studien. Du kommer också få ta del av studiens resultat om du så skulle vilja.

Om du har några frågor eller funderingar får du gärna kontakta mig.

Tack på förhand!

Tuva Nilsson

7.2 Bilaga 2 – Intervjuguide

Intervjuguide

Kön

Vilken organisation/samfund tillhör du?

Berätta lite kortfattat om den organisation/samfund du tillhör?

Genomgång av min studie

Syftet med min studie är att undersöka hur de hinduiska festivalerna firas i Sverige. Jag kommer i min studie fokusera på **Divali** och **Navratri** men välkomnar gärna att du berättar om firandet av festivaler i stort i Sverige.

Exempel på festivaler som firas

Vilka hinduiska festivaler firar du/ni?

- Vilken tid på året inträffar dessa festivaler?
- Hur många dagar håller firandet på?

Hur firas de hinduiska festivalerna i Sverige?

Berätta lite kort om hur de hinduiska festivalerna firas i Sverige?

- Vilka ritualer utförs under firandet av dessa festivaler?
- Utför kvinnor och män samma ritualer eller skiljer det sig mellan könen?

Har firandet av festivalerna anpassats till en svensk kontext?

Ser du några likheter/skillnader mellan hur festivalerna firas i Sverige respektive Indien?

